

УДК 373. 24

ПАЛАМАРЧУК Олеся Олександрівна
кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри
дошкільної освіти Черкаського національного
університету ім. Богдана Хмельницького
ОПАЛІНСЬКА Юлія Павлівна
студентка Черкаського національного
університету ім. Богдана Хмельницького
e-mail: olesia_yarovaya@mail.ru

НАРОДНА ІГРАШКА ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ

***Анотація.** У статті висвітлено основні положення використання народної іграшки в процесі виховання дітей дошкільного віку. Автором детально охарактеризовано значення народної іграшки як засобу формування елементів національної культури.*

***Ключові слова:** народна іграшка, лялька, виховання, діти дошкільного віку, вихователь, національна культура.*

Постановка проблеми. Народна іграшка є специфічним витвором. Вона мусить мати пізнавальну цінність для дитини, відображати явища реального світу в доступних їй формах. Народна іграшка повинна не тільки нести інформацію, а й бути естетичною, втілювати оригінальну ідею. Використання її у дитячому садку, сім'ї збагачує, урізноманітнює ігрову діяльність дітей, розширює сферу пізнання світу і свого народу, розвиває традиційні для національної, господарської, побутової культури навички. Дитина сприймає народну іграшку і як витвір мистецтва, що сприяє її духовному збагаченню [3, с 164].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На значущість народної іграшки у вихованні підростаючого покоління вказували Е. Аркін, А. Макаренко, С. Русова, А. Усова, Е. Фльоріна та інші.

Мета статті – полягає у теоретичному ознайомленні особливостей використання народної іграшки як засобу виховання дітей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Українська народна іграшка має надзвичайно багату історію. Вона поєднала в собі усе: життя і побут народу, звичаї та традиції, обряди та ритуали. Іграшки не виникали просто так, а творилися майстрами для вираження повсякденного життя. Так, наприклад, нареченим до весілля дарували ляльку-мотанку, яка мала б слугувати не тільки забавкою для майбутніх нащадків, але й бути оберегом для молодой сім'ї, а особливо для жінки-матері. Ляльки-мотанки зазвичай носили символічний характер і все в їхньому вигляді говорить про це. Їх зазвичай робили із клаптиків тканини, одягаючи в український народний однострій. Майстри в галузі лялькарства стверджують, що специфікою будь-якої ляльки-мотанки є те, що вони не мають обличчя. Дитячі психологи впевнені, що саме цей нюанс сприяє тому, що в дитини розвивається уява. Це дає змогу дитині малювати дивовижні картини власного світу [5, с 83].

Перші іграшки, знайдені під час розкопок дитячих поховань, були дуже подібними до знарядь праці, предметів побуту, їх виготовляли з найпростіших природних матеріалів з метою оволодіння дітьми навичками майбутньої діяльності [3, с. 162].

Особливістю української ляльки є те, що її виготовляли з різних екологічно чистих матеріалів, зокрема зі соломи, сіна, кукурудзяного листа Солом'яні ляльки вражають своєю специфікою. Найперше це техніка. Зазвичай такі ляльки носили ритуальний характер, про це свідчить той факт, що зі соломи найчастіше виготовляли янголів. Також із сіна без особливих зусиль майстрували безліч лялечок, конячок із пишними гривами, птахів та іншу живність. Ще один вид традиційного ремесла лише трохи призабуто – плетіння з листа кукурудзяних качанів. Цьому матеріалові часто віддавали перевагу, бо він легший в роботі порівняно з соломною і не вимагає спеціальної підготовки. Тому із кукурудзяного листа робили різноманітні фігурки: ляльки, ангели, які використовували як обереги [5, с 59].

До нині живе в Україні традиція дерев'яної іграшки, яку зберегли майстри м. Ковеля на Волині та м. Явора на Львівщині. Вони виготовляли розписні візочки, коники, гойдалки, пташок, музичні інструменти. Їх виготовляли з явора, липи, осики і сосни.

Наступним різновидом української народної іграшки є глиняні фігурки. Зазвичай такі фігурки виготовлялися дружиною та дітьми гончара. Вони не тільки прикрашали оселю, але й символізували господарку українського селянина: коники, баранці, півники. Найчастіше з глини виготовляли свищики, улюблену забавку хлопчиків. Проте, що ця іграшка не втратила актуальності в наш час свідчить наглядний приклад того, як на етнофестивалі «Країна мрій» діти шаленіли від цієї забавки, подекуди абстрагуючись від навколишнього середовища на декілька годин.

Особливою обрядовістю була наділена іграшка з тіста. Вона не тільки смачна, але й ще допомагає виявити творчу сторону її автора. Фігурки були найрізноманітніші, але найпопулярнішими були іграшки, які виготовлялися до календарно-обрядових свят. Так, весною мами та бабусі випікали для своїх малят «жайворонки» з тіста, аби ті закликали з їхньою допомогою з вирію пташок. На Різдво пекли пряники у формі «півників» і «коників». Діти так само долучалися до цього процесу, щоб потім на вулиці разом із своїми ровесниками влаштовувати цілі театралізовані дійства та частувати один одного смачною випічкою [2, с. 125].

Іграшки кожного народу мають свої традиції – педагогічні, художні, технічні. Наша держава різноманітна за етнографічним складом, тож народні іграшки характеризуються різноманітністю, оригінальністю, неповторністю, вираженням культури й відображенням особливостей побуту різних народів, що живуть на українській землі.

Лялька – це важливий виховний засіб в розвитку кожної дитини. Але вони цікаві не тільки дітям. Деякі творчі люди все своє життя присвячують лялькам, на повному праві вважаючи їх своїми дітьми. Адже лялька – це жива істота, якщо в неї вкладена частинка душі художника, породивши неповторну ауру ляльки. Створення ляльки дозволяє повно відобразити внутрішній світ творця [6, с. 79].

Граючись народними іграшками, діти прилучаються до творчої спадщини свого народу, вони відкривають його світогляд і характер. Створення народної іграшки своїми власними руками, вони відчують відповідальність за збереження і розвиток культури народу. За допомогою традиційних іграшок, відбувається дослідження і розвиток культурної спадщини свого народу. Діти вивчають культуру, обряди і традиції українського народу знайомляться з матеріалом, способом виготовлення, змістом і сенсом популярних іграшок, формують знання щодо традиційного одягу, народних промислів [4, с. 46].

Література, культура і мистецтво рідного краю – способи патріотичного виховання, формування творчих дітей.

Іграшка – духовний образ ідеального життя, ідеального світу, архетип хороших ідей, що несе собою благородну мету навчання – навчити добру і красі, мудрості і співчуття. Іграшка впливає на психіку дитини і на розвиток дитини. Адже для дитини вона жива і справжня. Пристрасть грати з іграшкою, дитина часто ототожнює себе з нею, копіює її звички, зовнішній вигляд, прихований характер. Використання традиційних народних іграшок у роботі з дітьми сприяє духовному, естетичному, повсякденного досвіду людей.

При виробництві національної іграшки дитина відчуває задоволення від створення краси. Бачачи красу пронизається повагою до історії і культури народу, формування моральних суджень. Коли дитина отримує знання про народну іграшку, вона вчиться описувати її, розповідати про неї, порівнювати іграшки за видами, функціями. Формуються такі моральні якості, як повага до рідної землі, до народних майстрів та їх витворів, до мистецтва взагалі [1, с. 145].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, народна іграшка є специфічним витвором. Вона має пізнавальну цінність для дитини, відображає явища реального світу в доступних їй формах. Народна іграшка несе в собі інформацію, є естетичною і втілює оригінальну ідею. Використання її у дитячому садку, сім'ї збагачує, урізноманітнює ігрову діяльність дітей, розширює сферу пізнання світу і свого народу, розвиває традиційні для національної культури навички. Дитина сприймає народну іграшку і як витвір мистецтва, що сприяє її духовному збагаченню.

Список використаної літератури

1. Абраменкова В.В. Дитяча психологія / В.В. Абраменкова. – К.: Либідь, 2007. – 218 с.
2. Богуш А.М. Українське народознавство в дошкільному закладі / А.М. Богуш, Н.В. Лисенко. – К.: Вища школа, – 1994. – 186 с.

3. Богуш А.М. Українське народознавство в дошкільному закладі / А.М.Богуш, Н.В.Лисенко. – К.: Вища школа, 2002. – 407 с.
4. Богуш А.М. Українське народознавство в дошкільному закладі: навч. посібник / А.М.Богуш, Н.В.Лисенко. – К.: Вища шк., 2003. – 206 с.
5. Найден О.С. Українська народна іграшка / О.С.Найден // Сміслові та обрядові основи. – 1991 – №3 – С.27-30
6. Найден О.С. Українська народна іграшка: Історія. Семантика. Образна своєрідність. Функціональні особливості / О.С.Найден – К.: АртЕк, 1999. – 256 с.

References

1. Abramenkova, V. V. (2007) Child psychology. – K.: Lybid.
2. Bogush, A. M., & Lysenko, N. V. (1994). Ukrainian ethnology in preschools. – K.: High School.
3. Bogush, A. M., & Lysenko, N. V. (2002). Ukrainian ethnology in preschools. – K.: High School.
4. Bogush, A. M. & Lysenko, N. V. (2003). Ukrainian ethnology in preschools: navch.posibnyk / – K.: Higher HQ.
5. Naiden, A. S. (1991). Ukrainian folk toys Semantic and ritual basis. 3, 27-30.
6. Naiden, A. S. (1999). Ukrainian folk toy: History. Semantics. Imaginative originality. Functional – K.: Artek.

OPALINSKAYA Yulia Pavlivna, student Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy
PALAMARCHUK Olesya Oleksandrovna, candidate of pedagogical sciences, senior teacher of chair of preschool education Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy
e-mail: olesia_yarovaya@mail.ru

FOLK TOYS AS A MEANS OF RAISING CHILDREN

Summary. *Introduction. Folk toys heritage is like a native language, tales, songs. Proven folk toys children's love for her, child's play. Folk toys carries the artistic culture of the folk arts, develops unique features of the aesthetics of his people.*

Goal. Goal of the article lies in the theoretical study of the folk toy as a means of raising children.

Results. Folk toys is an important and affordable means of folk pedagogy in the education of preschoolers. Ukrainian national toy inherently. It reflects the ethnic culture of the people, their life, customs, and therefore is a means of national upbringing. Today in Ukraine the kindergarten teachers to develop various methods of forming elements of national culture in preschool children by means of the Ukrainian folk toys; create a system of didactic games and knowledge that focused on the perception of Ukrainian folk toy as a holistic cultural phenomenon.

Originality. Ukrainian folk toys folk toys has long attracted the attention of researchers magical world of its images, full of poetry and fairy tales that for centuries dominated the imagination of children, creating imagination and encouraging creativity.

Conclusion. Folk toys occupies an important place in system of formation of creative activity of children. It uniquely integrates the domestic, artistic, and pedagogical traditions is the best confirms the continuity of the formation of the individual and of mankind. Folk toys - an important factor in mental development. It affects the development of cognitive and emotional spheres of the person, its creative abilities, helps to enhance a creative and productive activities, contributes to the formation of children's independence.

Keywords: folk toy, doll, education, children of preschool age, educator, national culture.

Одержано редакцією 24.05.2016
Прийнято до публікації 26.05.2016

УДК 373.31

ПАЛАМАРЧУК Олеся Олександрівна

Кандидат педагогічних наук, ст. викладач кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького

КАЛЮЖНА Жанна Володимирівна

студентка Черкаського національного університету ім. Богдана Хмельницького

e-mail: kalyuzhna.zhanna@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ЛАНКИ ОСВІТИ

Анотація. На основі аналізу літературних джерел та аналізу самостійної роботи учнів у початковій ланці у статті розкривається сутність поняття «самостійність» дитини, особливості